Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.
Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Nr. 8. Poniedziałek, dnia 20. Kwietnia 1878. V. rocznik.

O dobrowolném opisaniu gruntu,

nie stanowiącego przedmiotu ksiąg hipotecznych, jako podstawie udzielanych pożyczek.

Udzielanie pożyczek na podstawie opisania gruntów, nie stanowiących ciała tabularnego, praktykowane przez niektóre [1]) towarzystwa zaliczkowe, tudzież inne instytucye kredytowe w naszym kraju, nasuwa nam mimo woli zasadnicze pytanie do rozstrzygnięcia, czyli taka podstawa pożyczki wedle ustaw naszych jest istotnie dla wierzyciela wystarczającą, i czyli w razie niedotrzymania obowiązku zwrotu zaliczonéj pożyczki, tym sposobem opisany grunt, bez dalszego procesu sądowego w drodze doraźnéj egzekucyi sprzedanym być może lub nie?

Otóż przedewszystkiem należy zważyć, że wedle ustaw naszych egzekucya w regule dozwolona być może tylko na mocy sądowego wyroku, lub nakazu, lub też na podstawie prawomocnych uchwał innych władz administracyjnych. Wyjątek z reguły téj stanowią akta notaryalne, zeznane w myśl §. 3. ustawy notaryalnéj z mocą egzekucyjną, tudzież przywileje nadane ustawą niektórym instytucyom kredytowym uwalniające od obowiązku formalizowania swéj pretensyi w myśl przepisów sądowego procesu.

Przywileje takie, które tylko na mocy ustawy nadane być mogą, przysługują n. p. c. k. uprzywilej. bankowi narodowemu, galic. kasie oszczędności, galic. Towarzystwu kredytowemu ziemskiemu, galic. bankowi hipotecznemu i t. p. instytucyom finansowym, które udzielając pożyczki na hipotekę dóbr tabularnych mają prawo wydawania listów zastawnych, zabezpieczonych i pokrytych sumami zaintabulowanemi na hipotekach pojedyńczych dłużników.

Instytucye zaś nie mające takiego przywileju, nie mają też prawa żądania egzekucyi bez poprzedniego sformalizowania swéj pretensyi w drodze procesu, tylko muszą być pod tym względem traktowane według reguły ogólnéj, tak jak każdy inny obywatel państwa, t. j. muszą pretensyą swą najpiérw zapozwać, a dopiéro po uzyskaniu sądowego wyroku mogą przystąpić do egzekwowania jéj wedle przepisów ustawy.

Niewątpliwą tedy jest rzeczą, że opisanie gruntu nie stanowiącego osobnego ciała tabularnego przed udzieleniem pożyczki, bynajmniéj nie jest piérwszym stopniem egzekucyi dla instytucyi kredytowéj, nieposiadającéj powyżéj przytoczonego przywileju; nie jest ono nawet oddaniem w zastaw rzeczy nieruchoméj (Grundpfand), która wprawdzie odpowiadałaby tym sposobem za daną pożyczkę, chociaż także tylko pod warunkiem przestrzegania ogólnych przepisów o zastawie, t. j. z tém przeznaczeniem, iż grunt taki, tak jak każdy inny zastaw, dopiéro po zaskarzeniu pretensyi i uzyskaniu wyroku w drodze egzekucyi na publicznéj licytacyi sprzedanym by być mógł (§. 461. ustawy).

Podobne dobrowolne opisanie gruntu nie jest czém inném, jak tylko kontraktem zastawniczym bez dokonanéj tradycyi zastawniczego przedmiotu, zawartym między kontrahentami na zabezpieczenie pożyczki, kontraktem przeto, który nietylko nie może mieć znaczenia egzekucyjnego opisania i nie może przeto stanowić podstawy egzekucyjnéj sprzedaży, ale który nadto wprost zabrania wszelkiego nadużycia zastawionego przedmiotu, czy to na korzyść dłużnika, czy też na rzecz wierzyciela; w szczególności zabronioną jest przy zastawie takim umowa, że po zapadłości długu zastaw wierzycielowi na własność przypada, że takowy według swéj woli i podług z góry oznaczonéj już ceny sprzedać, albo też dla siebie zatrzymać może, że dłużnik zastawu tego nigdy już wykupić, albo téż gruntu swego komu innemu odstąpić nie może, lub téż wreszcie, że wierzycielowi na grunt ten egzekucyą prowadzić nie wolno.

Wszelkie umowy takie są nie ważne i nietylko ustawa nasza zabrania takowe wręcz (§. 1371 ust. cyw.), ale zdanie takie panuje od kolebki ustawodawstwa zgodnie aż do najnowszych czasów, gdyż począwszy od digestów rzymskich aż do nader licznych i umiejętnych

[1]) Artykuł ten umieszczamy dla tego, że znanych nam jest rzeczywiście kilka towarzystw zaliczkowych, które na wzór zakładu kred. włościańskiego udzielają członkom pożyczek na podstawie dobrowolnego opisania gruntu, nie stanowiącego przedmiotu ksiąg hipotecznych. (Przyp. Red. „Zw.“)

Rachunki stowarzyszeń zaliczkowych za miesiąc marzec 1878.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Udziały z końcem miesiąca zł.	ct	Fundusz rezerwowy z końcem miesiąca zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Wkładki: Włożono w ciągu miesiąca zł.	ct	Wkładki: Wyjęto w ciągu miesiąca zł.	ct	Wkładki: Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Pożyczki: Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki: Spłacone w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki: Stan z końcem miesiąca zł.	ct
Andrychowie	1.723	95	124	—	2.184	37	288	50	—	—	2.472	87	123	—	2.471	—	123	—	2.471	—
Białéj	12.004	75	1.088	—	30.007	92	519	75	448	15	30.079	52	7.900	—	600	—	—	—	8.500	—
Birczy	2.567	94	371	—	4.068	19	401	94	300	—	4.170	13	7.100	—	500	—	400	—	7.200	—
Bóbrce	2.245	69	611	91	4.266	45	23	60	—	—	4.290	05	8.400	—	3.450	—	4.150	—	7.700	—
Brzesku	36.557	37	1.526	89	61.235	78	13.859	68	19.006	12	56.089	34	333	—	—	—	—	—	333	—
Busku	5.230	08	1.252	95	4.212	81	3.080	—	—	—	7.292	81	6.700	—	—	—	—	—	6.700	—
Dąbrowie	25.173	18	7.192	09	—	—	—	—	—	—	—	—	94.944	01	11.310	33	3.612	41	102641	93
Delatynie	10.095	03	742	91	5.274	86	24	12	74	95	5 224	03	9.500	—	—	—	—	—	9.500	—
Glinianach	10.352	08	836	42	8.413	16	1.774	48	670	37	9.517	27	7.310	—	746	—	—	—	8.056	—
Gorlicach	62.708	63	4.793	22	66.988	06	8.128	61	15.463	34	59.653	33	38.645	12	5.536	—	7.200	—	36.981	12
Kałuszu	2.800	29	149	—	650	—	64	—	35	—	679	—	8.400	-	—	—	—	—	8.400	—
Kołomyi	4.013	26	283	—	4.008	24	2.339	47	314	37	6.033	34	7.300	—	—	—	100	—	7.200	—
Komarnie	2.875	50	260	54	5.754	96	773	60	420	—	6.108	56	3.700	—	—	—	—	—	3.700	—
Lwowie (Tow. zal.)	100268	32	10.270	25	188936	61	53.557	68	65.119	60	177374	69	45.618	33	32.242	74	20.618	33	57.242	74
Mariampolu	506	50	79	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	—	—	—	—	—	600	—
Mościskach	9.365	72	1.276	—	6.594	55	1.496	—	192	55	7.898	—	13.150	—	2.000	—	100	—	15.050	—
Nowym Sączu	6.744	—	181	—	3.048	46	9.390	—	395	75	12.043	32	20.400	—	2.100	—	2.700	—	19.800	—
Pilźnie	126	—	90	—	—	—	757	93	—	—	757	93	—	—	—	—	—	—	—	—
Przemyślu	13.029	88	1.542	06	4.146	01	331	83	900	—	3.577	84	8.792	01	2.000	—	1.528	12	9.263	89
Radziechowie	4.963	50	505	—	11.538	51	751	50	99	73	12.190	28	12.000	—	1.500	—	—	—	13.500	—
Rohatynie	6.120	54	834	—	5.286	97	622	78	260	—	5.649	75	12.975	—	1.000	—	200	—	13.775	—
Rozdole	3.112	80	480	06	197	40	364	60	2	85	559	15	5.200	—	—	—	—	—	5.200	—
Rudkach	3.036	07	526	83	4.608	06	153	18	101	—	4.660	24	4.800	—	200	—	—	—	5.000	—
Samborze	29.956	66	2.643	26	50.007	18	2.461	60	1.883	11	50.585	67	25.745	80	8.806	39	9.009	31	25.542	88
Skałacie	1.119	41	174	—	3	50	—	—	—	—	3	50	3.500	—	—	—	200	—	3.300	—
Sokalu	9.852	56	380	84	8.249	09	204	34	293	36	8.160	07	23.476	53	—	—	100	—	23.376	53
Stanisławowie	91.627	67	4.129	96	155077	51	10.178	38	11.481	93	153773	96	14.740	21	2.300	—	3.800	—	13.240	21
„ (odd. zal.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24.804	—	500	—	—	—	25.304	—	—	—
Szczércu	1.823	66	436	84	721	20	211	49	11	37	921	32	2.330	01	—	—	335	—	1.995	01
Tarnowie	15.214	44	4.719	33	35.216	83	80	—	2.008	95	33.287	88	14.900	—	1.000	—	200	—	15.700	—
Toporowie	7.750	—	1.259	25	6.924	18	729	80	308	69	7.345	29	—	—	—	—	—	—	—	—
Tłumaczu	7.865	56	1.268	40	17.393	33	6.239	46	995	39	22.637	90	3.200	—	—	—	1.050	—	2.150	—
Tyśmienicy	20.802	76	2.317	31	7.264	01	576	50	300	77	7.539	74	30.723	—	—	—	1.256	—	29.467	33
Wykotach	1.842	56	193	61	3.551	90	237	95	21	12	3.768	73	6.700	—	—	—	—	—	6.700	—
Zbarażu	12.271	66	1.909	80	2.228	03	237	—	5	80	2.459	23	14.318	49	200	—	—	—	14.518	49
Złoczowie	3.007	41	368	86	3.393	29	221	—	272	—	3.342	29	5.500	—	—	—	—	—	5.500	—

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Odsetki z końcem miesiąca zł.	ct	Reszta pozycyi stanu biernego z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Spłacono w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Udzielono w ciągu miesiąca zł.	ct	Pożyczki udzielone: Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Koszta założ. ruchomości i adm. z końcem miesiąca zł.	ct	Reszta pozycyi stanu czynnego z końcem miesiąca zł.	ct	Gotówka z końcem miesiąca zł.	ct
Andrychowie	320	60	32	75	3.672	—	—	|	2.541	—	6.213	—	220	12	—	—	712	05
Białéj	1.122	97	1.231	41	50.765	35	5.009	—	5.140	—	50.858	35	1.194	98	334	68	1.638	64
Birczy	987	60	40	94	14.005	35	1.072	—	1.467	—	14.400	35	603	36	245	43	88	22
Bóbrce	119	03	406	07	14.961	67	722	50	696	80	14.935	97	116	64	—	—	319	24
Brzesku	5.439	64	4.473	97	102148	38	13.893	19	14.291	—	102546	19	366	40	944	28	563	34
Busku	599	93	184	90	20.111	77	1.574	98	500	—	19.036	79	1.073	53	184	90	1.068	48
Dąbrowie	5.188	41	3.488	54	129537	18	2.823	81	8.185	—	134898	37	644	28	4.320	66	3.800	84
Delatynie	1.322	71	48	96	25.158	25	1.659	83	1.689	79	25.188	21	815	67	918	44	21	32
Glinianach	2.298	24	126	46	28.500	51	1.608	10	3.550	48	30.442	97	673	25	—	—	70	25
Gorlicach	2.282	54	13.941	01	177454	13	74.716	46	63.209	—	165946	67	1.541	82	8.502	03	4.369	33
Kałuszu	171	87	455	95	11.735	42	651	08	1.010	—	12.094	34	82	61	455	95	93	80
Kołomyi	463	47	138	65	14.819	26	3.947	96	5.442	—	16 313	30	534	09	454	13	830	19
Komarnie	1.837	81	6	78	13.766	01	1.688	66	2.280	—	14.357	35	356	09	75	48	—	27
Lwowie (Tow. zal.)	7.540	53	8.672	46	356465	71	68.136	45	66.500	88	354830	14	4.878	33	841	60	818	92
Mariampolu	30	75	5	13	1.025	—	—	—	—	—	1.025	—	146	92	13	50	35	96
Mościskach	—	—	2.101	56	31.014	26	4 839	49	8.645	—	34.819	77	729	—	—	—	142	51
Nowym Sączu	1.381	24	—	—	27.896	—	10 667	—	20.938	—	38.167	—	678	71	1.000	—	303	85
Pilźnie	39	10	—	—	—	—	—	—	700	—	700	—	244	32	17	50	51	21
Przemyślu	280	16	4.002	43	30.236	88	1.542	—	2.205	—	30.899	88	96	53	119	11	580	74
Radziechowie	1.217	78	645	60	29.840	25	2 494	81	3.876	—	31.221	44	347	22	11	44	1.442	06
Rohatynie	1.777	09	1 305	58	27.117	79	3.942	19	4.745	—	27.920	60	405	51	569	71	566	14
Rozdole	764	16	357	28	9.107	81	680	25	1.146	—	9.573	56	503	77	250	67	145	44
Rudkach	832	49	—	—	13.550	89	964	52	1.121	—	13.707	37	185	84	2	84	159	58
Samborze	808	09	340	13	100271	40	17.082	05	15.836	—	99.025	35	428	55	9.641	77	781	02
Skałacie	242	13	18	36	4.319	74	245	35	240	—	4.314	74	415	53	2	55	69	97
Sokalu	4.146	45	623	15	43.099	91	789	38	1.183	—	43.493	53	1.515	24	1.435	25	95	58
Stanisławowie	6.759	40	18.251	62	265670	40	49.492	96	42.542	01	258719	45	2.525	05	21.288	42	5.249	90
„ (odd. zal.)	669	92	2.205	05	26.883	—	6.036	—	6.875	—	27.722	—	—	—	—	—	456	97
Szczércu	142	41	247	51	5.556	98	274	91	90	—	5.372	07	40	75	63	78	90	15
Tarnowie	36	14	35	22	65.125	17	4.677	13	4.207	—	64.655	04	770	35	2.047	45	1.520	17
Toporowie	367	75	979	57	16.541	80	1.188	92	1.420	65	16.773	53	177	85	721	07	29	41
Tłumaczu	926	86	797	91	29.900	39	5.279	67	8.050	—	32 670	72	451	83	340	26	2.183	82
Tyśmienicy	1.692	32	458	74	62.536	57	3.276	50	1.800	—	61.060	07	671	50	546	63	33	19
Wykotach	117	63	115	—	11.908	60	809	—	1.584	—	12.683	60	8	38	45	46	—	09
Zbarażu	1.180	48	2.644	95	29.898	58	1.995	90	1.685	—	29.577	68	712	84	3.990	90	693	19
Złoczowie	458	41	616	75	12.738	67	1.082	40	731	—	12.387	27	369	94	50	—	486	51

najnowszych dzieł prawniczych, wszyscy prawnicy w powyższy sposób formułują znaczenie kontraktu zastawniczego.

Z konieczną konsekwencyą za zdaniem tém idzie daléj i ta okoliczność, że grunt w ten sposób opisany, lecz w zastawnicze posiadanie nawet nie oddany przed odebraniem danéj pożyczki komu trzeciemu sprzedanym lub w ogóle odstąpionym być może, i że przeto w razie niewiadomości nowego właściciela o ciążącym na gruncie tym długu, wierzyciel do gruntu tego już trzymać się nie może, że przeto w tym wypadku utraca swoje realne zabezpieczenie i tylko osobista odpowiedzialność dłużnika mu pozostaje. W ślad za tém znaczeniem kontraktu tego idzie daléj i ta okoliczność, że w razie uzyskania w międzyczasie sądowego egzekucyjnego opisania gruntu tego przez innego wierzyciela, tenże ostatni niezawodne ma piérwszeństwo, przed dawniejszym nie mogącym na swą korzyść powołać ani sądowéj egzekucyi, ani téż zastawniczego posiadania, tudzież wreszcie, że w razie wykonania egzekucyi przez innego wierzyciela grunt opisany sprzedanym, cena kupna na zaspokojenie innego długu obróconą, a względnie jéj reszta nawet przez dłużnika podniesioną być może — własność zaś przejdzie na osobę trzecią, a wierzyciel piérwszy, który udzielił pożyczkę na mocy opisania tego zupełnie z gołemi rękami wyjść może.

Z powiedzianego zatem wypływa niezawodnie, że dobrowolne opisanie gruntu nie mającego ciała tabularnego zaliczonéj pożyczce nie daje żadnego bezpieczeństwa i że w razie przymusowego odebrania pożyczonéj sumy grunt taki w drodze egzekucyi bez poprzedniego sformalizowania praw wierzyciela i bez wyroku sądowego lub notaryalnego aktu sprzedanym być nie może.

Gorzéj niezawodnie rzecz się ma jeszcze w praktykowanych w kraju naszym przez liczne instytucye kredytowe, nie mające powyższego przywileju, wypadkach, w których takie dobrowolne opisanie gruntu dokonuje się najprzód, a następnie dopiéro między stronami zawiéra się kontrakt pożyczki z odwołaniem się do tego zastawniczego opisania — w takim razie bowiem kontrakt taki nawet, jako nieważny uważanym być musi, a to dlatego, ponieważ wszelki zastaw jest dodatkowym, ubocznym kontraktem, zawartym do pożyczki jako umowy głównéj i mającym jéj służyć na umocnienie. Skoro więc nie istnieje jeszcze umowa główna, t. j. kontrakt pożyczki, to i umocnienie takowéj przez zastaw istnieć nie może.

Zastawnicze opisanie takie dokonane przed pożyczką nosi zatém samo w sobie zarodek nieważności, gdyż nie posiada żadnéj prawnéj podstawy. Każdy zastaw bowiem tak jak w ogóle i każda poręka długu, winne być dane albo po zawarciu umowy głównéj i na jéj zabezpieczenie, albo téż równocześnie z takową; poręka bez długu w prawie nie istnieje.

Zupełnie tych samych zasad trzymały się w niżéj przytoczonym wypadku wszystkie trzy instancye sądów naszych, oddalając c. k. uprzyw. zakład kredytowy włościański z żądaniem licytacyi dobrowolnie opisanego gruntu. C. k. Sąd powiatowy w Komarnie odmówił bowiem uchwałą z 11. sierpnia 1877. l. 3765 dotyczącéj prośbie c. k. uprzyw. zakładu kredytowego włościańskiego o przemianę dokonanego poprzód dobrowolnego opisania realności w egzekucyjne i o zezwolenie licytacyi a to z tego powodu, że dobrowolne opisanie nie jest bynajmniéj opisaniem egzekucyjném t. j. piérwszym stopniem egzekucyi, a przeto zakład kredytowy włościański nie wykazał ani 1go ani 2go stopnia egzekucyi i zatém licytacyi téż domagać się nie może.

Dobrowolne bowiem opisanie i oszacowanie gruntu dokonane w myśl §. 267. ces. pat. z 9. sierpnia 1854. l. 208 dz. p. p. nie może mieć znaczenia przymusowego zastawniczego opisania, nie może przeto stanowić piérwszego stopnia egzekucyi, zaś rozporządzenie ministeryalne z 28. października 1865. l. 110 dz. u. p. dopuszczające według art. IV. lit. *c)* egzekucyą dla instytucyi kredytowych na mocy własnego oszacowania dotyczy tylko pożyczek danych na tabularną hipotekę.

A gdy statut zakładu kredytowego włościańskiego przepisujący podobny sposób egzekucyi pomimo zatwierdzenia ministeryalnego, jako ustawa uważaną być nie może, przeto i przepisy jego nie są bynajmniéj szczegółowym przywilejem i nie mogą obowiązywać osób trzecich.

Uchwałę tę zatwierdził c. k. trybunał apelacyjny we Lwowie na rekurs zakładu kredytowego włościańskiego, a to rozporządzeniem z dnia 11. września 1877. l. 19344, albowiem protokół zastawniczego opisania realności nie daje przedewszystkiem pewności, że realność sprzedać się mająca nie jest przedmiotem ksiąg gruntowych, bo chociaż okoliczność ta stwierdzoną jest przez notaryusza piszącego protokół, jednak notaryusz do poświadczenia takiego nigdy nie był uprawnionym, zwłaszcza, że opisując realność nie działał w imieniu sądu. Podniesiona nareszcie w rekursie okoliczność, że sędzia piérwszy już poprzód, a to uchwałą z 3. sierpnia 1869. l. 2657 przyjął był do wiadomości wspomniany protokół nie ma żadnego znaczenia, ponieważ przyjęcie to odnosi się tylko do dobrowolnego opisania téj realności, mającego odpowiadać celowi rekurenta do dania dłużnikowi pożyczki, nie zaś do wykazania nabycia przezeń rzeczywistego prawa zastawu do nieruchomości, w sposób do popiérania egzekucyi przydatny. Rozstrzygnienie to zostało wreszcie rozporządzeniem c. k. najwyższego trybunału sprawiedliwości wydaném do l. 1842 w całości zatwierdzoném, a nadzwyczajny rekurs c. k. uprzyw. zakładu kredytowego włościańskiego, jako wprost niedopuszczalny, odrzuconym. *Dr. J. K.*

Uwagi nad artykułem:

„Galicyjska kasa oszczędności w obec stowarzyszeń zarobkowych“ [1]).

Przeczytawszy powyższy artykuł, czułem się poniekąd w obowiązku, posiadając w tych sprawach niejakie doświadczenie, poczynić nad takowym moje uwagi. Otóż szanowny autor zastanawiając się nad formą, pod którą Dyrekcya kasy oszczędności towarzystwom zaliczkowym pożyczki udziela, przychodzi do tego rezultatu, że Dyrekcya ta pożyczki nie w formie aktów notaryalnych udzielać powinna, lecz jedynie na zwykły weksel, a to, ponieważ pożyczka na podstawie aktu notaryalnego udzielona, ma być znacznie droższą, têm więcêj, że Dyrekcya galicyjskiêj kasy oszczędności żąda prócz tego dopełnienia niektórych formalności, według twierdzenia szanownego autora kosztownych, a według jego zdania niepotrzebnych. Otóż całe rozumowanie szanownego autora co do piêrwszego punktu i stąd wysnute wnioski są zupełnie bezpodstawne, wiadomo bowiem powszechnie, że jakkolwiek w skrypcie termin zwrócenia pożyczki na jeden rok jest oznaczony, to przecież zazwyczaj Dyrekcya galicyjskiêj kasy oszczędności, aby dotyczącemu towarzystwu zaoszczędzić kosztów sporządzenia nowego skryptu, zadowalnia się zapłatą odsetek i dopiêro wtenczas domaga się zwrotu wypożyczonego kapitału, jeżeli towarzystwo dotyczące nie przedstawia już dostatecznêj gwarancyi. Tak więc raz sporządzony akt notaryalny na tak długo służy, dopokąd towarzystwo udzielonêj pożyczki samo zwrócić nie chce, kiedy przeciwnie w razie udzielenia pożyczki na weksel, tenże w trzy miesiące musi być świêżym wekslem zastąpiony. Pożyczka więc na podstawie aktu notaryalnego udzielona, nie tylko, że jest tańszą, ale co ważniejsze, daleko dogodniejsza dla towarzystw zaliczkowych, które osobliwie na prowincyi (czego zresztą i wymagać nie można), rzadko kiedy w gronie dyrekcyi swojêj posiadają osobistości dokładnie obznajomione z prawem wekslowêm; i w têj mierze opiêram się na mojêm doświadczeniu, tak że obecnie, gdzie towarzystwo zaliczkowe przezemnie założone, uzyskało kredyt wekslowy w formie reeskontu w galicyjskiêj kasie oszczędności, to pomimo tego mając do wyboru, obstaję za zaciągnięciem pożyczki na podstawie aktu notaryalnego. Nie stanowi to bowiem żadnêj różnicy i nie pociąga za sobą żadnych przykrych następstw, jeżeli dyrekcya dziś lub jutro odeszle należące się odsetki lub część kapitału, jeżeli zaś tylko raz chybi termin zapłaty lub prolongaty wekslu, to nietylko, że towarzystwo ponosić musi znaczne koszta protestu, ale traci już i na zaufaniu. Przychodząc do drugiego punktu, gdzie szanowny autor twierdzi, że Dyrekcya galicyjskiêj kasy oszczędności niepotrzebnie domaga się różnych formalności przy udzielaniu pożyczek, to i tutaj jestem wręcz przeciwnego zdania. Przedewszystkiem bowiem musimy zawsze oznaczenie warunków udzielenia pożyczki wierzycielowi pozostawić, a jeżeli Dyrekcya galicyjskiêj kasy oszczędności żąda upoważnienia dla Dyrekcyi ze strony Rady zawiadowczêj do zaciągnięcia pożyczki, to zdaje mi się, że w tym wypadku, może to być zupełnie obojętnêm, czy wyraz ten ma być zastąpiony wyrazem „przyzwolenia“, dość, że bez uchwały upoważniającêj czyli przyzwalającêj, Dyrekcya pożyczki zaciągnąć nie może. Cóż jednak znaczą wszystkie te formalności, gdyby nawet były zbytecznêmi, w obec poparcia, które przez otrzymanie pożyczki z galicyjskiêj kasy oszczędności towarzystwo w opinii publicznêj zyskuje, co zresztą szanowny autor sam przyznaje. Niedość, że na rozgłos o udzielonêj pożyczce każdy chętniêj do towarzystwa przystępuje, ale powierza mu oraz i kapitały swoje, często w têj galicyjskiêj kasie oszczędności poprzednio ulokowane. Faktem bowiem jest [1]), że zaraz po udzieleniu pożyczki następuje wypowiedzenie kapitałów z têj samêj miejscowości lub z jêj okolicy w têj samêj galicyjskiêj kasie oszczędności przedtêm ulokowanych. Ale jeszcze z innego względu słusznie domaga się Dyrekcya galicyjskiêj kasy oszczędności wykazania owego upoważnienia czyli têż przyzwolenia, i w czêm tylko korzyść dla towarzystw upatruję. Otóż Dyrekcya dotyczącego towarzystwa potrzebując tego przyzwolenia, musi się postarać o zwołanie Rady zawiadowczêj, która tym sposobem czasami [2]) przecież dowiaduje się o czynnościach Dyrekcyi i nie pozostaje tak martwêm ciałem.

Na każdy sposób musimy być wdzięczni Dyrekcyi galicyjskiêj kasy oszczędności, że chociaż żąda jakichś wykazów i nareszcie skryptu aktem notaryalnym zeznanego, to przecież zadawalniając się têm, nie domaga się, prócz podpisu firmy towarzystwa jeszcze podpisu dwóch innych osób za odpowiednie uznanych, warunku, osobliwie dla nowopowstających towarzystw, a względnie dla ich założycieli, daleko twardszego — i jeżelibym śmiał jakie życzenie w ogóle objawić, to chyba to jedno, aby Dyrekcya galicyjskiêj kasy oszczędności, jeżeli to możliwie, obniżyła cokolwiek jeszcze stopę procentową.

Pisałem w Glinianach dnia 12. marca 1878.

Rudolf Koerber.

[1]) Patrz „Związek“ Nr. 1. z r. b. — Zdaje nam się, że uwagami ze strony Redakcyi dostatecznie zmoderowaliśmy opinią autora powyższego artykułu; chętnie jednak umieszczamy i uwagi p. Koerbera. (Przyp. Red. „Zw.“)

[1]) Wątpimy, czy stwierdzonym?! (Przyp. Red. „Zw.“).

[2]) Żleby było, gdyby tylko przy têj sposobności Rada zaw. dowiadywała się o czynnościach Dyrekcyi! (Prz. Red. „Zw.“.)

Bilanse Stowarzyszeń zarobkowych za rok 1877.

Brzeżany. Towarzystwo zaliczkowe. Rachunek strat i zysków. Zyski. Pobrany 4% gotówką 606·55; pobrany 8% zwłoki 744·31; pobrany 2% wpłaconych na administracyą 313·88; pobrany 6% jako zwrot więcêj

wypłaconego 1·73; pobrany 4% od prolongat 3·40; pobrano za sprzedane druki 18·05; pobrano za zaliczki sądowe 83·37; pobrano za upomnienia 29·10; należytość w zaległych procentach 1893·53, razem 3693·92. Straty. Wypłacono na administracyą: 538·36; zaliczki sądowe 66·52; wypłacony 6% od wkładek postronnych 216·16; zapłacony podatek rządowy za 4 lata, czynsz za lokal, woźny i wydatki kancelacyjne 494·15, odpisane koszta sądowe i 8% zwłoki 8·14; przykupno inwentarza i 10% zużycia 72·75; naprzód pobrany 4% od pożyczek 330·51; należny 6% od udziałów 726·63; należny 6% od wkładek postronnych 392·37; należny 6% od funduszu żelaznego 147·08; potrącenia % przeniesionego z roku 1876. 491·01; saldo zysku 210·24; razem 3693·92. Bilans. Stan czynny: Pożyczki udzielone na skrypta 22993·53; zaległy 4% od pożyczek 919·74; zaległy 8% zwłoki od niespłaconych pożyczek 973·79; wartość druków 57·78; zaliczki sądowe 202.25; wartości inwentarza po strąceniu 10% zużycia 298·40; należytość asekuracyjna 1·80; gotówka w kasie z 31. grudnia 1877. 23·02; razem 25470·31. Stan bierny: Przenośny 4% od pożyczek 330·51; własny zasób członków 12350·13; wkładki postronne 8697·73; 6% od zaciągniętych wkładek postronnych 392·37; 6% od własnego zasobu 726·63; fundusz żelazny 2473·58; 6% od funduszu żelaznego 147.08; Fundusz rezerwowy z roku 1876 142·08; saldo zysku 210·24; razem 25470·31. Ogólny obrót kasowy 53902·16. Liczba członków 406.

Kęty. Towarzystwo zaliczkowe z nieograniczoną poręką. Rachunek strat i zysków. Straty. Procenta z góry pobrane 32·60; koszta administracyi 20·14; 10% zużycia inwentarza 17·36; nadwyżka 70·69; razem 140·88. Zyski. Procenta pobrane 140·88; razem 140·88. Bilans. Stan bierny. Fundusz rezerwowy 36·—; udziały członków 1188·—; proconta naprzód pobrane 32·69; nadwyżka 70·69; razem 1327·38. Stan czynny. Gotówka 183·66: pożyczki na skrypta i weksle 987·44; wartość inwentarza, druków 156·28; razem 1327·38. Ogólny obrót kasowy 3814·48. Liczba członków 31.

Liszki. Związek zaliczkowy. Rachunek strat i zysków. Straty. Procenta zapłacone i skapital. 377·83; procent pobrany na rok 1878. 480·52; koszta administracyi 184·92; koszta organizacyi 112·—; saldo zysk 1490·46; razem 2645·73. Zyski. Procent przeniesiony z r. 1876. 327·34: procent pobrany od pożyczek 1984·10; wpływ 1½% na koszta odministracyi 334·29; razem 2645·73. Bilans. Stan czynny. Pożyczki członkom na weksle 21176·—; w Towarzystwie Wzajemnego Kredytu na Cto Cte 513·—; 3 losy miasta Krakowa 48·—; książeczki Kasy Oszczędności miasta Krakowa 199·20; razem 21936·20. Stan bierny. Udziały członków 15583·13; na rachunek bieżący 3351·—; Towarzystwo wzajemn. ubezpieczeń 502·50; wkładki założycieli 81·36; procenta na rok 1878. 480·52; fundusz na opłaty skarbowe 200·—; fundusz rezerwowy 451·65; fundusz na 10% dywidenda za rok 1877 1286·04; razem 21936·20.

Radziechów. Towarzystwo zaliczkowe. Rachunek strat i zysków. Straty. Procenta wypłacone 920·27; procenta pobrane na rok 1878. 644·79; koszta administracyi 274·02; koszta urządzenia 299·82; czysty zysk za r. 1877. 642·07; razem 2.710·97. Zyski. Procenta pobrane 2.548·81; procenta nadpłacone za rok 1878. 112·07; procenta zaległe za rok 1877. 50·09; razem 2.710·97. Bilans. Stan czynny. Gotówka kasy z dnia 31. grudnia 1877. 66·66; pożyczki udzielone na skrypta i weksle 26.872·27; procenta na rok 1878. naprzód wypłacone 162·16; reszta pozycyi stanu czynnego 10·25; razem 27.111·34. Stan bierny: Udziały członków 4.012·—; wkładki na rachunek bieżący 9.367·95; wierzyciele 12.000·—; procenta na r. 1878. naprzód pobrane 644·79; fundusz rezerwowy 441·—; reszta pozycyi stanu biernego 3·53; czysty zysk za r. 1877. 642·07; razem 27.111·34. Ogólny obrót kasowy 84.638·14. Liczba członków 441.

Rudki. Towarzystwo zaliczkowe. Rachunek strat i zysków. Strata. Zwaga z rachunku procentów 738·78; razem 738·78. Zyski. Pokrycie kosztów administracyi 354·22; różnica 384·56; razem 738·78. Bilans. Stan czynny. Gotówka z końcem r. 1877. 232·28; pożyczki udzielone 11.943·24; procenta zwłoki za r. 1877. 178·68; procenta naprzód wypłacone na r. 1878. 102·00; wartość sprzętów 50·—; zaliczki procesowe 3·20; razem 12.509·40. Stan bierny. Udziały członków 2.619·16; wkładki na rachunek bieżący 2.479·01; pożyczki na weksle 6.000·—; procenta za r. 1878. pobrane 282·94; procenta od weksli własnych 101·38; procenta od wkładek na rachunek bieżący 174·60; fundusz rezerwowy 456·83; dywidenda z r. 1876. nie wypłacona 10·92; czysty zysk 384·56; razem 12.509·40. Ogólny obrót kasowy 43.545 zł. 34 ct. Liczba członków 374.

Śniatyn. Towarz. zaliczkowe. Rachunek strat i zysków. Straty. Procenta narosłe i dopisane od wkładek oszczędności 10·43; procenta gotówką zapłacone wierzycielom 252·50; procenta naprzód pobrane na rok 1878. 3·—; procenta od użycia funduszu rezerwowego 16·—; odpis kosztów założenia, inwentarza i koszta zarządu gotówką zapłacone 83·96; rezerwa wynagrodzenia 210·—; pozostałość czystego zysku 185·72; razem 761·61. Zyski. Zysk przeniesiony z roku 1876. 55·91; procenta pobrane w roku 1877 632·61; procenta należące zaległe 60·50; procenta naprzód zapłacone wierzycielom na rok 1878. 42·17; razem 791·19. Od tego procenta naprzód zapłacone, zaległe z roku 1876. 29·58; zostaje przychód (zyski) z roku 1877. 761·61. Bilans. Stan czynny. Gotówka pozostała z końcem r. 1877. 236·29; pożyczki wydane na weksle i na skrypta 6864·69; wartość inwentarza i kosztów założenia 200·—; odsetki naprzód zapłacone na r. 1878. 42·17; odsetki należące zaległe za r. 1877 60·50; razem 7403·65. Stan bierny. Udziały wpłacone 99 członków 2558·50; fundusz rezerwowy w gotówce 236·—; wkładki oszczędności 210·43; wierzycieli towarzystwa 4000·—; procenta naprzód pobrane na rok 1878. 3·—; rezerwa na wynagrodzenie 210·—; pozostałość czystego zysku 185·72; razem 7403·65. Obrót ogólny: 20.855·62.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski.

Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.